Цана асобнага нумару 1000 м. п.

НАШ СЬЦЯГ

Адрэс рэдакцыі і адміністрацыі: **Вільня, Віленская вул. 12, п. 6.** (Wileńska 12 m. 6). Рэдакцыя адчынена ад **12** да **2** г. штодня апрача сьвяточных дзён. Адміністрацыя ад **9** да **3** г.

Выходзіць тры разы у тыдзень.
Падпіска на **адзін месяц** з дастаўкай да хаты **10.000** м. п.
Для заграніцы удвая даражэй.

Няпрынятыя у друк рукапісы назад не вяртаюцца.
Аплата надрукаванага залежыць ад Рэдакцыі.
Цана абвестак: перад тэкстам 2500 мк., сярод тэксту 2000 м. і на 4 стр. 1500 м., за радок пэтыту у 1 шпальт.

№ 7 — Серада, 27-га чэрвеня 1923 г. — Год I.

„Горш ня будзе!“

У прускім Сойме старшыня рады міністраў, Браўн, выступіў з прамовай, у якой дужа востра нападаў на Польшчу. Паміж іншым, ім былі сказаны словы, што Польшча, „каторая вярнула сваю незалежнасьць дзякуючы крыві, пралітай за яе другімі, дала доказ такой адсутнасьці толеранцыі адносна да другіх нацыянальнасьцей, што, як вынік гэтага, утраціла ўсялякае права жаліцца на іншых. Польшча гвалтам вырвала у меншасьцей ня толькі іх родную мову, але і іх Бацькаўшчыну“.

З прычыны гэтае заявы польскі прадстаўнік у Бэрліне, па загаду міністэрства загранічных спраў з Варшавы, падаў нямецкаму ўраду ноту пратэсту проці крыўднае для Польшчы заявы прадстаўніка прускае ўлады, кажучы паміж іншым:

„Гісторыя паказвае, што Польшча ў працягу вякоў заўсёды адзначалася найвялікшай толеранцыяй, якой і здабыла шчырую прывязьлівасьць да сабе ўсіх сваіх грамадзян. Польскі ўрад астаецца верным гэтым прынцыпам справядлівасьці і найлепшае роўнасьці адносна да ўсіх сваіх грамадзян, незалежна ад іх нацыянальнасьці, веры і палітычных паглядаў, і лічыць сваей першай задачай выпаўненьне сваіх міжнародных абавязкаў“.

Чытаючы гэтыя словы, ня ймеш веры, што яны запраўды напісаны афіцыяльным прадстаўніком Польшчы, ды яшчэ па загаду міністэрства загранічных спраў. Ня ймеш веры, каб пасьля ўсіх прамоваў у Сойме прадстаўнікоў тых нацыянальных меншасьцей, якія гвалту крычаць на ўвесь сьвет з прычыны адносін да іх польскае ўлады, якія кожны дзень публікуюць факты нарушэньня агентамі ўлады канстытуцыі адносна да „інародцаў“, тая-ж самая ўлада мела адвагу гаварыць аб "справядлівасьці і найлепшай роўнасьці“ для нацыянальных меншасьцей! А што будзе, калі ў адказ на польскую ноту нямецкі ўрад прышле соймавыя стэнаграмы з прамовамі паслоў меншасьцей?

Апрача назвычайнае адвагі міністэрства загранічных спраў мы бачым у гэтай ноце жаданьне польскага ўраду, каб Польшчу лічылі „раем“ для меншасьцей. Але пустым славам ніхто ня верыць: трэба фактамі давясьці, што, зачыняючы і забараняючы беларускія школы і каапэратывы, пазбаўляючы наш народ зямлі, на якой ён спрад вякоў працуе, і аддаючы гэту зямлю асаднікам з Польшчы, фабрыкуючы палітычныя працэсы проці беларускіх культурных дзеячоў, арыштоўваючы і вывозячы іх бяз суда за межы іх Бацькаўшчыны, польскі ўрад кіруецца запраўды „прынцыпамі справядлівасьці і найлепшае роўнасьці“....

Можа польскі ўрад, які цяперака ўзяў уладу, будзе апраўдывацца, кажучы, што прыведзеныя факты уціску „інародцаў“ — гэта грахі папярэдніх урадаў? — Праўда, усё, аб чым мы кажам, рабілі папярэднікі пана Вітаса. А што-ж робіць цяперашні ўрад, што ён прынамся дакляруе нацыянальным меншасьцям?

Ды ўсё астаецца па стараму. Беларускіх паслоў бяз згоды сойму — значыць, ламаючы канстытуцыю, — садзяць у вастрогі. Адносіны да беларускіх школаў—такія-ж, як і раней былі. Асаднікаў, што нясуць у нашу вёску адно толькі дэмаралізацыю сялянства, далей садзяць у нас за тыя грошы, якія плоцім і мы ў скарб гаспадарства. А адказны прадстаўнік польскае большасьці ў Сойме, імя якога пакуль-што не называем, пацешыў старшыню беларускага пасольскага клюбу славамі:

„Магу вас заверыць, што горш, чым было, беларусам пры новым урадзе ня будзе!“

„Горш ня будзе!“ У гэтых двух славах так многа зьместу, і то зьместу, які пярэчыць усім афіцыяльным заявам аб „справядлівасьці і найлепшай роўнасьці“.... У гэтых славах—прызнаньне, што дагэтуль беларусам было бязумоўна блага пад апекай польскае дзяржавы, прызнаньне, што новы ўрад ня зьбіраецца павялічваць старога уціску. Але ў іх нехватае аднаго, што давала-бы маральнае права пісаць ноты, падобныя прыведзенай: нехватае запаведзі паляпшэньня!....

Лаўрыновіч.

Фінансавае становішча Польшчы.

Страшэнны спадак польскай маркі, які выявіўся ў першыя тры тыдні істнаваньня новага ўраду, даў у рукі польскай лявіцы тое самае аружжа, якім карысталася правіца проціў ураду Сікорскага, — але як тая, так і другая, пачарзе склдаючы віну на сваіх праціўнікаў, зусім павярхоўна разглядаюць гэтае пытаньне, выкарыстоўваюць яго ў мэтах дэмагогіі, каб скрыць ад шырокіх працоўных масаў запраўдныя прычыны хворасьці польскіх фінансаў.

Ад пачатку істнаваньня Польскай Рэспублікі мы ўвесь час бачым гэтыя раптоўныя скокі польскай маркі ў ніз, і ў часе ўрадаваньня Сікорскага толькі ў працягу аднаго месяца (12/1 — 13/2) польская марка упала ў сваёй вартасьці ў два разы. Так сама і цяпер наступіў яшчэ большы спадак маркі: у апошнія дні генаральскага ўрадаваньня даляр каштаваў 52.000 м., 16 чэрвеня — 105.000, 18-га — 138.000, а ў дзень закрыцьця афіцыяльных бірж нават каля 200.000!

Пасьля такіх раптоўных скокаў наступае часовае ўспакаеньне, час „направы“ скарбу, латаньне дзюрак у дзяржаўнай гаспадарцы, якія не даюць пажаданых вынікаў і па сутнасьці нічога ня зьменяюць. Бо аснаўная прычына крызысаў — ненармальнасьць міжнародных адносін і барацьба буржуазіі, каб узлажыць увесь цяжар вайны і адбудовы капіталізму на працоўную люднасьць — не падлягае зьмене і рана ці позна выклікаюць новыя катастрофы. Гэтыя катастрофы, па меры ўзросту дарагоўлі і абастрэньня міжнародных адносін, паўтараюцца што раз часьцей з ўсё большай і грознай сілай, безадносна да таго, хто мае ўладу: правіца ці т. зв. „левіца“, бо і тая і другая ёсьць уладаю капіталістаў і мала чым адна ад другой розьняцца.

Усе папярэднія ўрады пацяшалі грамадзянства весткамі аб „направе“ скарбу, падставаю чаго павінна было быць зьмяншэньне расходаў і павялічэньне падаткаў. Але найбольшы расход польскага бюджэту — ваенны — да гэтагу часу ня зьменшаны. Увесь падатак з маемасьці, на які такія вялікія надзеі пакладае п. Грабскі, празначаны выключна на мілітарныя мэты. Адначасна буржуазія і багатыя сяляне ухіляліся ад уплаты падаткаў, і галоўнай крыніцай „даходаў“ было друкаваньне банкнотаў. Дзяржаўны доўг у Р. К. К. Р, узрос да 2.962 мільярдаў марак, што з адначасным друкаваньнем „bonów złotych“ павінна было падгатаваць вялізарны спадак маркі.

Апрача гэтых прычын вялікае значэньне мае і абастрэньне міжнародных адносін. „Мірная“ вайна, якая вядзецца ў Рурскай вобласьці, якая аканчальна зруйнавала гаспадарку Нямеччыны і абясцэніла яе валюту, — моцна адбілася і на Польшчы, якая з гаспадарчага боку моцна зьвязана з Нямеччынай, як з набыўцом, прадаўцом і банкавым пасрэднікам.

Катастрафальны спадак нямецкай маркі выклікаў такі самы спадак мяркі польскай; вынікам гэтага зьяўляецца раптоўны ўзрост цэнаў, чаму, бязумоўна, спрыяе пераход улады ў рукі Хьены і Пяста.

Спадак маркі і ўзрост дарагоўлі для буржуазіі — ня надта страшны. Праўда, гэта крыху утрудніць крэдытовыя стасункі, але за тое можна павялічыць вываз. Крэдыты-ж у маркавай валюце ў Р. К. К. Р. у працягу некулькіх тыдняў упадуць да 1/3 сваей вартасьці. Урэшсьці гэта ёсьць толькі ускарэньне працэсу, які ў сучасных варунках ёсьць абавязковы — аддачы гаспадарчага жыцьця краю ў рукі міжнароднага капіталу і апека яго над клясовымі інтарэсамі буржуазіі. Буржуазія, а асабліва эндэцыя, ясна дае сабе адчот, што без загранічнай дапамогі ня здолае сабе запэўніць трывалага панаваньня.

Найбольшую, беспасрэдную карысьць узрост цэнаў дае буржуазіі абніжэньне работніцкіх зарабаткаў, ня гледзячы на тое, што ўсе тавары падаражэлі фабрыканты ня ўсюды яшчэ выплацілі прыбаўкі за травень, а часам проста адмаўляюць у павялічэньні платы. I гэта робіцца пры адначасным павялічэньні усіх пасрэдных падаткаў і арэнднай платы за памешканьні. Адбываюцца страшнейшыя перагонкі паміж буржуазіяй усіх краёў Эўропы, каму ўдасцца як найбольш абнізіць плату работнікам, хто коштам работніцкай нэндзы найбольш здолае павялічыць магутнасьць свайго гаспадарчага апарату.

Але ў усё ўзрастаючай нэндзы работніцкіх і мала-зямельных сялянскіх масаў істнуе грозная небясьпека і для самай буржуазіі. Дзеля гэтага адсоўваюцца ад улады тыя, якія маюць „левіцовыя сымпатыі“. Дзеля гэтага на парадак дня сойму высоўваюцца такія праекты ўстаў, як устава аб „вольнасьці“ працы. Надходзіць пэрыяд цяжкага змаганьня. Буржуазія зробіць усё, каб дапяць сваей мэты. Цяпер найважнейшым заданьнем для яе было атрымаць уладу, хоць-бы цаною ўмовы з багатымі сялянамі. Заўтра, па меры абастрэньня змаганьня важнейшым заданьнем будзе канцэнтрацыя ўсіх сіл капіталу — ў саюзе з міжнародным капіталам,

На салідарнасьць буржуазіі працоўныя клясы павінны адказаць так сама цесным аб‘яднаньнем сваіх радоў і гатоўнасьцю да барацьбы ў імя супольных лёзунгаў. Буржуазным плянам „направы скарбу“ — праціставіць змаганьне за пералажэньне падатковага цяжару на буржуазныя клясы, за мірную палітыку адносна ўсіх суседзяў. Поўная салідарнась, напружэньне ўсіх сіл і моцная воля чыну — вось што можа абараніць працоўныя клясы ад ўсё болёй грозных вынікаў капіталістычнай гаспадаркі.

Падтрымовывайце „Наш Сьцяг!“

Ворагі свабоды шэпчуцца паціху,

Чуюць, што падходзіць іх апошні дзень...

Страшна ў дзень расплаты: моляцца бяз дыху

I, снуюць між намі, нібы мёртвых цень.

М. Чарот.

Палітычныя падзеі.

Пабеда нацыянальнае ідэі.

(Ад нашага парыжскага карэспандэнта).

У Бэльгіі узьняўся міністэрскі крызіс. Зьмены ўрадаў у апошнія гады ў-ва ўсіх гаспадарствах не навіна: яны адбываюцца па некалькі разоў у год. Але крызіс у Бэльгіі заслугуе на асаблівую увагу дзеля тае прычыны, якая выклікала яго.

Прычына — тое, што ўрад нездаволіў нацыянальных патрэб флямандаў, якія становяць блізу палову насяленьня Бэльгіі. Дагэтуль, ня гледзячы на падзел насяленьня на дзьве нацыянальныя групы: валёнаў і флямандаў, пануючай мовай у Бэльгіі была мова фнанцуская, ужываная валёнамі. Уся інтэлігенцыя гаварыла па францускy, не раўнуючы, як у нас па польску, ці-то па маскоўску. Па флямандзку-ж гаварыла толькі народная маса флямандаў. З гэтае прычыны вышэйшая навука ў абодвух бэльгійскіх урадовых унівэрсытэтах адбывалаcа выключна па францускy. Але за апошнія гады, асабліва ў часе сусьветнае вайны, нацыянальнае адраджэньне флямандаў зрабіла такі вялікі поступ, што народ зажадаў, каб і навука ў адным з унівэрсытэтаў адбывалася па флямандзку, пакідаючы ў другім і надалей фрэнцускую мову.

Бэльгійскі парлямант, у якім большасьць галасоў маюць валёны, пад сільным націскам Францыі, дагэтуль ня йшоў ні на якія уступкі флямандам. На такім-жа становішчы стаяў і прыхільны да Францыі бэльгійскі ўрад, дык паміж ім і парлямантам ня было ў гэтай справе разнабою. Але ў апошнім часе настрой парляманту зьмяніўся.

Зьмяніўся ён дзякуючы вельмі цікаўнай зьмене становішча сацыялістаў. Сацыялісты ў Бэльгіі стаялі дагэтуль на тым, што нацыянальныя імкненьні флямандаў — гэта зьявішча „дробна-буржуазнае“, з якім сацыялізм павінен змагацца. Але пад уплывам нацыянальнае палітыкі ў Савецкіх Рэспубліках, якія ня толькі не змагаюцца з нацыянальнымі імкненьнямі розных народаў, а на гэтых імкненьнях будуюць вялізарны гмах сусьветнае Фэдэрацыі сацыялістычных нацыянальных рэспублік, пагляды бэльгійскіх сацыялістаў на нацыянальныя пытаньні значна зьмяніліся.

І вось, калі ў бэльгійскім парлямэнце ўзнялося пытаньне аб перастройцы аднаго з двух францускіх унівэрсытэтаў на флямандзкі, лідэр сацыялістаў, Вандэрвэльдэ, і ўся сацыялістычная фракцыя падалі голас за здаваленьне дамаганьняў флямандаў. Сацыялістычныя галасы далі перавагу флямандам, і ўрад, які праціўся іхнім дамаганьням, быў прымушаны падацца ў адстаўку.

У Францыі гэткі неспадзяваны паварот справы выклікаў вялікае абурэньне. Фрнцуская мова ў Бэльгіі была да гэтуль тэй асновай, на якой грунтаваўся палітычны ўплыў тутака Францыі. Разумеючы гэта, немцы ў часе акупацыі Бэльгіі вельмі горача падтрымлівалі флямандзкі адраджэнскі рух. Пабеду гэтага руху фрацускія палітыкі разглядаюць, як пабеду нямецкіх уплываў, што можа адбіцца наагул на прыязных да гэтуль француска-бэльгійскіх адносінах.

Але гэты страх—неабасновaны. Гэта была не пабеда Нямеччыны, а пабеда нацыянальнае ідэі сярод бэльгійскіх сацыялістаў. Апошні факт трэба асабліва адзначыць, бо ён сьведчыць, што і заходня-эўрапэйскіх сацыялістаў ужо пачаў пакідаць стары забабонны страх перад нацыянальнымі рухамі адсталых народаў.

Кандратовіч.

Парыж. 20. VI. 1923 г.

Зварот направа.

У часе сусьветнай вайны буржуазія, каб лягчэй было вясьці на бойню мільёны рабочых і сялян, прымушана была маскаваць свае запраўдныя замеры і паўсюды былі выстаўлены лёзунгі „сьвятое еднасьці і згоды“ у імя нацыянальна-дзяржаўных інтарэсаў, у імя абароны бацькаўшчыны. Тады-то, бадай ува ўсіх ваюючых дзяржавах, былі утвораны так зв. коаліцыйныя ўрады, дзе побач з прадстаўнікамі чорнай рэакцыі сядзелі і прадстаўнікі „сяцыял-угадовых“ партый. Буржуазіі патрэбны быў гэты маскарад, і з сацыялістамі угадовых кірункаў паважна лічыліся, а Альбэрты Тома Вандэрвэльдэ і Шэйдэманы мо і шчыра верылі ў магчымасьць мірнага супрацоўніцтва з Пуанкарэ, Л. Джорджамі і інш.

Скончылася сусьветная вайна і яскрава выплылі супярэчнасьці інтарэсаў эксплёататараў і эксплёатуемых. Вайна зруйнавала гаспадарку Эўропы. Прамысловасьць перажывае крызыс. Шмат заграніччных рынкаў эрўрапейскі капітал страціў; трэба было павялічыць сілу вызыску, каб коштам працоўных клясаў падняць дабрабыт буржуазіі, даць магчымасьць адрадзіцца капіталізму і выйці з крызысу, выкліканага выхадам з раўнавагі гаспадарчага палажэньня Эўропы і новай сітуацыяй на міжнародных рынках.

Буржуазія па малу скідае маску і выяўляе свой запраўдны твар. Усюды ў Эўропе падмячаецца ўзрост і аб‘еднаньне рэакцыйных сіл. Социял-угадоўскія хвасты і прынцыпы дэмакратызму адкідаюцца, як непатрэбны баласт. Буржуазія чуе моц вясьці палітыку на ўласную руку. Гэтае **паправеньне** Эўропы, залежна ад мяйсцовых варункаў, выяўляецца раней ці пазьней у розных формах, ці то ў форме нічым ня прыкрытай дыктатуры буржуазіі – фашызму, ці то ў форме, „парлямэнтарнага дэмакратызму“, які служыць толькі для затуманіваньня галоў, і нарушаецца тэй-жа буржуазіяй пры першай аказіі, калі у гэтым яна бачыць сваю выгаду.

Апошняе выступленьне Пуанкарэ у францускай палаце дэпутатаў зьяўляецца яскравым выразьнікам гэтай палітыкі узмагаючайся рэкцыі. Пуанкарэ лічыць, што ўжо наступіў адпаведны мамэнт скончыць з палітыкай флірту ня толькі з сацыялістамі, але нават і з радыкальнай дробна-мяшчанскай буржуазіяй. Сваю праграму ўнутранай палітыкі Пуанкарэ хоча абапёрці толькі на так зв. „Рэспубліканска-Нацыянальным Блёку“, — шэфам якога становіцца сам і ў склад якога ўваходзяць толькі партыі, прадстаўляючыя інтарэсы вялікага капіталу. Ня толькі няма мовы аб камуністах і сацыялістах, як ворагах, сацыяльнага ўстрою Францыі, але нават ад радыкальных партый з Эрріо і Пэнлевэ на чале, Пуанкарэ выразна адмяжоўваецца.

Праўда, Пуанкарэ адзначыў, шуо ён ня хоча апірацца і на манархістаў, але... манархісты галасавалі за Пуанкарэ, бо добра ведаюць, што ён ня горш за сапраўднага караля будзе бараніць іх інтарэсы.

І польскія правыя гэзэты з вялікім задаваленьнем адзначаюць гэты паваротны пункт у ўнутранай францускай палітыцы, які знаходзіцца ў такой згоднай гармоніі з аб‘еднаньнем нацыялістычных сіл у самой Польшчы.

Ці зробяць з гэтага патрэбныя вывады павадыры эўрапэйскага сацыялізму, якія мусяць прызнаць свае памылкі—калі гэта былі толькі памылкі, а не злая воля—і пойдуць па лініі аб‘еднаньня ўсіх пралетарскіх сілаў дзеля барацьбы з узмагаючайся рэакцыяй, ці будуць трываць у сваім засьлепленьні—ня мае вялікае вагі: працоўныя масы ўсяго сьвету добра зразумеюць патрэбнасьць адзінага фронту пралетарскай барацьбы і бязумоўна створаць яго.

Польшча.

Найважнейшым здарэньнем, якому польская прэса найбольш удзеляе увагі—гэта прыезд румынскага караля і каралевы; прыезд мае важнае палітычнае значэньне і служыць як-бы працягам візытаў Фоша і Кавэна.

Міністар фінансаў Грабскі адбыў канфэрэнцыю з прадстаўнікамі ўрадовых партый, на якой абгаварываліся справы датычачыя направы скарбу.

З прычыны цяжкага становішча сельска-гаспадарчых работнікаў у Галіччыне, дзе, нават па словам „Robotnika“, пануюць стасункі ня лепшыя, як за паншчынай, работнікі трацяць цярпэньне і сярод іх пачынаецца моцны рух за вызваленьне з-пад панскага вызыску. Паны ні на якія уступкі ня йдуць, дзеля гэтага Галоўны Урад Саюзу с.-гасп. работнікаў пастанавіў правясьці генаральную забастоўку с.-г. работнікаў у Галіччыне.

Закрыцьце украінскай газэты.

Выходзячая ў г. Луцку украінская газэта „Украінскае Жыцьцё“ па загаду Луцкага Старосты зачынена, а рэдактар арыштаваны.

Чэская прэса аб нацыянальных меншасьцях у Польшчы.

Орган міністра заграніччных спраў Бэнэша „Czeske Slovo“, абгаварываючы апошняе экспозэ польскага міністра заграніччных спраў М. Сэйды, у якім было закранута пытаньне аб Яварыне і палажэньні палякаў у Чэхіі,—рэзка выступае праціў польскіх дамаганьняў адносна Яварыны і парушэньня справы нац. менш. ў Чэхіі, дзе палякі могуць атрымаць усе тыя правы, якія будуць мець нацыянальныя меншасьці ў Польшчы. Калі-ж палякі на гэткую прапазыцыю ня згодзяцца, дык хай лепш маўчаць. „Калі палякі — піша далей газэта—апякуюцца польскай меншасьцяй у Чэхаславацыі, дык хай зьвернуцца з гэтай справай да Лігі Нацый. Маюць на гэтае поўнае права. Заклікаем

Ізучэньне Беларусі дзеля яе адраджэньня.

Калі да 19-20 вякоў нельга было казаць аб простай супрацоўнай залежнасьці культуры й веданьня, дык у 20 веку не казаць гэтага нельга.

Бяз веданьня рух наперад немагчымы. Немагчымы ён, значыцца, і бяз ізучэньня.

У нязьведаным краі чалавек—благі гаспадар. А Беларусь якраз і ёсьць тэй нязьведанай старонкай, свайго роду terra inkognito, як казаў аб ёй праф. М. В. Доўнар-Запольскі.

Толькі этнографіі беларускай троху пашчасьціла, а ўва ўсіх іншых галінах веданьня Беларусь яшчэ ня ўпісала аб сабе належнага слова ў навуковыя кнігі.

Удумайцеся, што сказаў праф. К. Д. Глінка на пытаньне аб грунтах Беларусі: „Няізучоная Беларусь ёсьць ганебнаю плямаю невуцтва на нашай грунтовай карце“.

А ці мала гэтых плямаў мае Беларусь на іншых картах?

Удумайцеся у словы праф. А. Ф. Фортунатавага, перадрукаваныя „Нашаю Ніваю“: „Сорам прызнацца, але гэтак ёсьць: аб губэрнях Менскай ці Кіеўскай мы ведаем меней, чымся аб Іркуцкай або Енісейскай“.

А які сумны абраз няведаньня ў справе Беларусі малюе ў сваіх лекцыях „Прырода Беларусі“ наш зямляк праф. Н. М. Кулагін!

Удумайцеся і ў прызнаньне праф. І. Зографа: „Я чую сябе вінаватым перад старонкаю, якая бачыла два культурныя народы: польскі і маскоўскі, і аб ізучэньні якой не парупіліся ні польскія ні маскоўскія прадстаўнікі навукі“.

Відаць, ня лепей стаяла справа і йзучэньня духоўнага жыцьця беларускага народу, калі Максіму Горкаму трэ‘ было зрабіць калісь гэткі наўспамінак: „Я зварочую ўвагу няверучых на маладую літэратуру беларусаў, самага забытага народа ў Расеі. Трэба ўясьніць сабе глыбокія змыслы беларускае песьні „А хто там ідзе..?“ якая ў будучыні зробіцца, народным беларускім гымнам“.

Прычынаў гэткай наўзьдзіў нязвычайнай няйзучонасьці Беларусі шмат: галоўная з іх і грунтоўная—гэта беднасьць беларускага народу, потым адсутнасьць культурнага, соцыяльнага і палітычна-незалежнага „я“ ў беларусаў. Не малаважную ролю адбыла і адсутнасьць вышэйшых школаў на Беларусі, як аб гэтым піша акадэмік Е. Ф. Карскі (у III томе працы „Беларусы“): „...аўтор жадаў выказаць пасільны знак увагі да многапакутнай Беларусі—па ліхой насьмешцы долі ці можа быць дзеля беднасьці і сьціпнасьці (скромнасьці) свайго асноўнага насяленьня, не адзяржаўшай ніводнае вышэйшае культурна-асьветнае ўстановы, якая магла-бы заняцца ўсебаковым ізучэньнем гэтага забытага і закінутага Краю“.

Беларусь ня ізучоная, не дасьледаваная. Беларусы ня ведаюць, што ёсьць у недрах іхнае зямлі, ня ведаюць, што ёсьць і на яе паверхні. А трэба меркаваць, што ёсьць шмат чаго і вельмі цікаўнага.

Вось што казала аб Смаленскай Беларусі знаючая тутэйшы край праф. Е. Клетнова: „Амаль ня кожны дзень з усіх украін Расеі даходзяць весткі аб новазнойдзеных багацьцях. Бяручы пад увагу геолёгічную будову нашай мясцовасьці — Смаленшчыны, а так сама дадзеныя, сабраныя адно ў басейнах рэк Вязьмы і Дымы... можна выказаць здогад, што мы маем поўную аснову чакаць і ў нашай мясцовасьці новых знаходак—як каштоўныя гліны і інш“.

Дый ці адны-ж гліны знойдзены на Беларусі? Бо й па адрывачных, прыпадкова зьбіраных вестках вядома, што ў нас трапляюцца залежы бурага каменнага вугальля[1]), балотнае руды, бурштыну ў Менскім павеце блізка Прыпяці, агнястойкай гліны высокіх гатункаў у Чавускім і Дарагабускім паветах, вапнякоў па Дняпры, вапняковага туфа, вохры, крэйды і інш.; у нас шмат мінэральных крыніц: зялезістыя ў Віцебшчыне, серна-зялезістыя блізка Лепеля, серныя ў Невельскім павеце, вуглякісла-зялезістыя ў Аршанскім павеце і інш. і інш.

Пры гэтым некаторыя адмыслоўцы кажуць, што нашыя воды ані ня горш за розныя заходня-эўропэйскія, і адно—беларуская няўстроенасьць не дазваляе выкарыстаць іхную лячэбную сілу. Хто ведае: можа калі-небудзь жарт: „Вы едзеце ў Бадэн-Бадэн, а я ў Гомель-Гомель“—пяройдзе ў запраўднасьць. Але дзеля гэтага патрэбна ізучэньне й ізучэньне.

Нашы падзолы, іх орштэйнавы гарызонт, не дасьледаваны: а якраз на зялезе гэтага гарызонту стварылася Тульская прамысловасьць.

Мы маем дужа няяснае прадстаўленьне аб беларускай глебе наагул.

Лясныя масывы Беларусі, якія бязьміласна зьніштажаліся і зьніштажаюцца рознымі чужынцамі, але толькі не беларусамі,—зусім ня ізучоны і нават не апісаны.

І гэтак далей, і гэтак далей.

А часам якраз, здаецца—маленькае, няпрыкметнае адкрыцьце, а давала паважныя эканамічныя вынікі. Вось, напрыклад, слаўнае Лібіхаўскае адкрыцьце Стасфургскіх калійных копяў, якое дало Нямеччыне адразу суму, роўную трацьціне даходу ад усяго яе экспорту. Ці-ж нам нічога ня кажа ападавяданьне аб „непатрэбных“ сьмяцьцёвых астатках ад матар‘ялаў ў Цінгвальдзе і Шлягенвальдзе: нікому раней непатрэбныя „гальдi“, дзеля знаходу ў іх вольфрама і фтора, набылі аграмадную каштоўнасьць, і іх ізноў пачалі распрацоўваць.

Наагул, навуковая думка, аббегшы ўвесь сьвет і бачучы, што новых Амэрык болей няма, пачала шукаць гэтых Амэрык, паглыбляючы мэтоды досьледу; навуковая думка ў сваім новым ходзе ўглядаецца ўважней ня толькі ў тое, што блішчыць і вабіць, але і ў тое, што ёсьць шэрае, звычайнае, абыякое. І на гэтым шляху Беларусь, бязумоўна, што нэбудзь павінна падараваць свайму народу—і, можа быць, нязвычайнае.

Ды беларусы ня ведаюць аб сваей старонцы; яе асаблівасьці ім здаюцца дробнымі, нязначнымі.

Ізучэньне края пераверыць іх, што яны мыляюцца, і прымусіць больш настойліва шукаць новых шляхоў к лепшаму жыцьцю ня „ў чужым далёкім полі“, але ў сябе ў хаце.

Ізучэньне Беларусі пакладзе моцныя падваліны, навукона абаснаваныя, пад усю народную гаспадарку Края, і такім чынам адбудзе рашаючую ролю ў эканамічным адраджэньні старонкі.

Ізучэньне Беларусі научыць беларусаў таму лемантару, бяз веданьня якога нельга чытаць Вялікай Кнігі Адраджэньня.

Якое-ж важнае заданьне стаіць перад вамі, бела-

---

1) У сялетнім годзе адзін вучань Віленскай Беларускай Гімназіі прывез кавалак такога вугля з свае мясцовасьці, выкапаны сялянамі, калі рабілі студню; прабіты студняю пласт вугля—у некалькі сажняў; сяляне самі не шкадавалі працы, каб даведацца, ці шырокі пласт.

палякаў да гэтага і будзем цешыцца, калі у Жэнэве распачнецца дыскусія над правамі нац. менш. у **Чэхіі і Польшчы**. Хай паляві прадставяць свае скаргі адносна нас і матэр'ял, датычачы палажэньня нац. менш. у Чэхаславацыі, а мы з свайго боку прадставім, як палякі адносяцца да немцаў, жыдоў, русінаў і латышоў у сябе ў Польшчы".

С. С. С. Р.

Рада народных камісараў пастанавіла праводзіць адносна да Швайцарыі палітыку гаспадарчага байкоту, які выявіцца ў тым, што швайцарцы, паскольку яны не належаць да работніцкай клясы, ня будуць пускацца ў Сав. Рэспублікі, а камісарыят замежнага гандлю ня будзе весьці гандлёвых зносін з швайцарскімі грамадзянамі.

Новы палітычны прадстаўнік Сав. Рэспублік у Турцыі Сурыч заявіў, што лічыць сваім важнейшым заданьнем заключэньне савецка-турэцкай умовы. Сав. Рэсп. і Турцыя, якія, па думцы Сурыча, адбілі наступ імпэрыялістычных дзяржаў, павінны цяпер разам змагацца проціў іх на гаспадарчым фронце.

У Маскве адбыўся банкет у чэсьць амэрыканскай арганізацыі дапамогі, на якім былі прадстаўнікі савецкага ўраду. Кіраўнік арганізацыі Гаскель у сваей прамове сказаў: „Савецкі ўрад ёсьць урад народны, працуе для дабра народу і няма перашкодаў да прызнаньня яго праз іншыя народы, а перадусім амэрыканскі". У адказ Каменяў дзякаваў амэрыканцам за дапамогу і гаварыў аб савецка-амэрыканскім зьбліжэньні. Чычэрын заявіў, што Савецкі ўрад ухіліць усе перашкоды да супольнай працы з Злучанымі Штатамі. Выдавец „New York Times'а" Джон Фінлэй гаварыў аб удачах савецкага ўраду ў гаспадарчым жыцьці. Банкет закончыўся воклікамі на чэсьць савецка-амэрыканскага зьбліжэньня.

Пэнсія працоунікам за чэрвень месяц.

Мініум пэнсіі працаўнікоў дзяржаўных устаноў і прадпрыемстваў у чэрвені месяцы ўстаноўлены: у першым поясе—180 руб., у другім—140 р., у трэцім—110; максімум: у першым поясе—7,200 р., у другім—6,600, у трэцім—6,000 руб.

Кітай.

„Temps" паведамляе, што кіраўнік кітайскай дэлегацыі на савецка-кітайскай канфэрэнцыі, абвесьціў прадстаўніком прэсы, што ў часе перагавораў разьвязана шмат важных пытаньняў, як справа гандлёвых зносін, Манголіі, усходня-кітайскай жал. дар., а таксама плаваньня на Амуры. На гэтай канфэрэнцыі будзе парушана і справа прызнаньня савецкага ўраду праз Кітай de jure.

Бэльгія.

Новы ўрад Тэуніса згодзіцца на ўвядзеньне выкладовай флямандзкай мовы на унівэрсытэце ў Гандове.

На сацыялістычным кангрэсе ў Брусэлі Мэртэн і Вандэрвэльдэ востра нападалі на караля, абвінавачываючы яго ў тым, што ён знаходзіцца на службе вялікіх фінансыстаў, пры гэтым Вандэрвэльдэ сказаў: „Барацьба яшчэ ня закончана, а толькі распачынаецца. Сацыялісты ні ў якім выпадку ня ўвойдуць да мяшчанскага ўраду і не падтрымаюць яго".

Францыя.

Сэнат прызначыў 220 мільёнаў франкаў на утрыманьне арміі на Блізкім Усходзе. Гэтая сума не задаваляе францускіх мілітарыстаў і ген. Вэйган згодзіўся на яе толькі пад варункам новых крэдытаў у разе патрэбы.

Латвія.

Новы кабінэт Мэеровіча апіраецца на меншасьці Сойму, якая налічвае 46 паслоў селянскага саюзу, групы цэнтра і правых сацыялістаў.

Англія.

У ангельскай палаце лёрдаў, дзе засядаюць толькі прадстаўнікі абшарнікаў і, прамыслоўцаў і фінансыстаў, лёрд Біркэнгэд — сам вялікі прамысловец — выступіў з прапазыцыяй, каб забараніць прафэсыянальным саюзам рабіць грашовыя зборы на палітычныя мэты, а асабліва на выбарную кампанію, тлумачачы гэта тым, што ўзрост работніцкіх сілаў пагражае істнаваньню сучаснага устрою. Гэтая дзікая прапазыцыя — нават у гэтым гняздзе рэакцыі не спаткала спагаду і была адкінута, па тым матывам, што калі рабочых пазбавіць магчымасьці вясьці барацьбу легальна, дык барацьба можа стаць на зусім не пажаданы для буржуазіі шлях — шлях рэвалюцыйнага змаганьня.

Гданск.

Паміж партыяй сацыялістаў і групай камуністаў Рама і Шмідта вядуцца перагаворы ў справе аб'еднаньня. Калі аб'еднаньне адбудзецца, дык сацыялісты разам з камуністамі будуць мець у гданскім сойме 36 галасоў, якія могуць мець рашучае значэньне пры выбары прэзыдэнта гданскага сэнату.

Югаславія.

Газэта „Врэмэ" зьмяшчае артыкул, адабраючы новую палітыку ўраду адносна Савецкіх Рэспублік. У гэтым артыкуле гаворыцца, што ў заграні́чнай палітыцы Югаславіі ёсьць дзюрка і каб залатаць яе, трэба зараз-жа распачаць беспасрэдныя зносіны з Сав. Рэспублікамі, бо ў праціўным разе з гэтага толькі скарыстаюць ворагі Югаславіі. Падобнага-ж зьместу зьявіўся артыкул і у газэце „Гласьнік".

Аустрыя.

Перагаворы ў Аўстрыі ў справе урэгуляваньня платы ўрадоўцам не далі пажаданых вынікаў. 50.000 урадоўцаў забаставала.

Нямэцкая прэса у руках капіталістау.

Ні для каго ня сэкрэт, што вялізарная большасьць прэсы ўва ўсіх краёх знаходзіцца ў руках капіталістаў, якія на шпальтах сваіх газэт асьвятляюць сусьветныя падзеі ў пажаданым для іх сьвятле. Вось, што піша аб гэтым адна з найбольшых нямецкіх газэт „Voss. Ztg.".

„Разумеючы, якую карысьць дае трыманьне ў сваіх руках прэсы, яны (прамыслоўцы) залажылі больш тузіна таварыстваў з пекнымі лацінскімі альбо грэцкімі назовамі, якія выкупілі адну за другой большасьць нямецкіх часопісей. Прынамсі 90°/₀ выдаваных у Нямеччыне газэт знаходзіцца ў руках вялікіх прамыслоўцаў. Апрача таго інфармацыі атрымліваюцца газэтамі ад прэсовых і тэлеграфічных агенстваў, якія так-сама знаходзяцца ў руках прамыслоўцаў. Дзьве асобы зьяўляюцца нямецкімі газэтнымі каралямі: Гюгенбэрг і Штінэс, якія ствараюць і кіруюць апініяй ня толькі праз газэты, але так-сама праз ілюстраваныя сатырычныя і гумарыстычныя тыднёвікі і т. д."

Тое-ж сама можна сказаць і аб прэсе ў іншых краёх, дзе ўлада знаходзіцца ў руках буржуазіі. Тым большую ўвагу павінны зьвярнуць працоўныя масы на падтрыманьне сваей незалежнай прэсы, якая бараніць іх інтарэсы.

З газэт.

Угадоуцы і шовіністы.

Вызваленцы, якія чмуцяць працоўныя масы быццам стаяць за рабоча-сялянскі ўрад, у перадавіцы сваей газэты „Народнае Вызваленьне" № 5 уздыхаюць за быўшым урадам, называючы маршалка Пілсудскага, генарала Сікорскага і генарала Саснкоўскага правадырамі Польшчы. Дык хай-жа вызваленцы ведаюць, што беларус і наогул кожны пролетары добра ўжо адчуў генаральскае правадырства, не раз апарыўся на іх абецанках і ані генаралы ані тыя, хто хоча ім угадзіць ня будуць мець послух сярод працоўнай масы.

Любяць яшчэ вызваленцы выступаць і ў абароне нацыянальных меншасьцей. А хіба-ж можна большую крыўду зрабіць для беларусаў як галасаваць за выдачу 50 мільярдаў марок на асадніцтва, — а вызваленцы галасавалі.

А вось газ. „Życie Robotnicze" пішыць,

руская школьная моладзь, беларускія студэнты. Асабліва беларуская сельская гаспадарка, так няізучоная, а кіруючая ўсім грамадзка-эканамічным жыцьцём края, валадарна кліча к сабе нашы сілы, поўныя жаданьня і творчага энтузіазму. Аддадзём-жа іх Беларусі ў часе, прыбліжым той час, калі

...будзе ўнукаў панаваньне
Там, дзе сягоньня плача дзед.

Студэнт-аграном.

Аб двох бакох руху.

Артыкулам К. Фалькевіча, „Шкоднае непаразуменьне" Рэдакцыя „Нашага Сьцягу" адкрыла дыскусыю над вельмі важным пытаньнем сучаснага этапу беларускага руху, падзеленага на „два бакі" быўшым Старшынёю І-га Час. рабоча-сялянскага Ўраду Беларусі Цішкаю Гартным (Зьмітро Жылуновіч).

Дыскусыя над закранутым пытаньнем даўно насьпела і пэўна-ж у разьмерах шмат шырэйшых, як трактуецца яно і тым і гэтым аўтарам і Ц. Гартным і К. Фалькевічам.

Фактычна ў сучасны момэнт бакоў беларускага руху **далека ня два**, як згодны прызнаць абодва аўтары, а бакоў гэтых, па меншай меры, гэтулькі, колькі ёсьць парэзаных кавалкаў — асобных бакоў — самае Беларусі.

Бок тутэйшы (ў Польшчы), дзе немагчымы элемэнтарнейшыя варункі самага нявіннага чыста-культурніцкага руху, хіба што розьніцца даволі моцна ад толеранцыйна-палітыканскага палажэньня беларусаў у Літве і ад канстытуцыйна-загварантаванага культурнага разьвіцьця ў Латвіі, дзе рух беларускі носіць выразны, скажам так, цяплічны характар.

Ня будзем і ня маем магчымасьці праз недахват месца разьбіраць падробна разьмеры і межы беларускага адраджэнскага руху (з боку нацыянальнае культуры) ў кожнай з падзеленых часьцей Беларусі, аднак у даны момэнт мала аднаго падзелу беларускае ідэалёгіі на „савецкую" і „незалежніцкую" (?), а тым самым і падзелу кваліфікованае беларускае інтэлігэнцыі на „саветчыкаў" і „незалежнікаў".

Незалежніцкая арыентацыя ў Літве само сабою розьніцца ад лёяльнейшага аўтанамізму ў Латвіі, а гэтыя дзьве лініі руху яшчэ ярчэй розьняцца ад таго што творыцца ў Польшчы, дзе на практыцы ёсьць удзел беларусаў у парлямэнце, як азнака пэўнага таксама такі аўтанамізму, а ў ідэялёгіі, прысьвечанай будучыне, туманная даволі незалежнасьць...

Дзіўная толькі рэч—гэта тое, што якраз у месцы, якое здавалася-б **саусім не дае ніякіх нозырау высьмейваць самую ідэю незалежнасьці Беларусі, як такую** ў сталіцы ня раз праклямованай незалежнаю Савецкай Беларусі, ў Менску, там вось Цішка Гартны жыве ідэяй ізноў-такі аўтанамізму, ў той час, як у практыцы культурная і, да пэўнай меры, палітычная незалежнасьць куецца ім самім.

Дзеля таго, каб Цішка Гартны мог **незалежна** тварыць сваю беларускую культурную работу (саўсім у духу клясавае барацьбы), само сабое ўжо патрэбна некатарае **незалежнае** жыцьцё тых працоўных масаў, сярод якіх ён працуе.

Саўсім памыляецца Цішка Гартны, калі хоча думаць, што гэтак званыя „саветчыкі" паўсталі да жыцьця толькі, як пратэст проці нямецкае акупацыі ды ня хоча, разам з тым, зразумець, што абвешчаньне 25 сакавіка 1918 г. незалежнасьці Беларускай Народнай Рэспублікі праз гэтак зван. „незалежнікаў" было тым-жа выразным пратэстам проці тае-ж самае нямецкае акупацыі.

Об'ектыўнаму гісторыку заўсёды будзе ясна, што акт 25 сакавіка 1918 г. пабудзіў Цішку Гартнага выдаць Маніфэст 1-га студня 1919 гаду, які быў падпісаны Ц. Г. пэўна-ж бяз ніякае іроніі на самую ідэю беларускай дзяржаўнай незалежнасьці,

Аўтар „Двох бакоў беларускага руху" Ц. Гартны, сам ня ведаючы чаму, блудзіць сярод трох хвояў.

Патрэба нацыянальнага самаазначэньня паднявольных народаў ніколі не аспарвалася рэвалюцыйнымі марксістамі і палеміка ў паглядзе на гэтае пытаньне добра вядома паміж В. Ильиным (Ленін) і Люксэмбург нават напярэдадні імпэрыялістычнае вайны ўлетку 1914 гаду.

Беларускія „саветчыкі" і беларускія „незалежнікі" паўсталі, як прадукт няпоўнае палітычнае сьпеласьці іх і як рэзультат створанай акалічнасьцямі тактыкі адных і другіх.

Ідэалёгаў Дэмакратычнае Народнае Рэспублікі чакала поўнае банкруцтва на лініі рэалізацыі іх романтычна-дзяржаўніцкіх лёзунгаў, а ідэалёгаў Соцыялістычнае рэспублікі спаткаў шчасьлівы лёс рэалізаваньня беларускай дзяржаўнасьці пад кутом гледжаньня пралетарскае дыктатуры. І толькі таго.

Што тактыка першых была менш дальнавіднаю, як тактыка апошніх,—відаць саўсім ясна.

Антанце можна было запрапанаваць ў Вэрсалі выгадныя канцэсіі дзеля эксплёатацыі рэальных багацьцяў рэальнае дзяржавы, а не голыя лёзунгі самаазначэньня і пэўнага соцыяль-рэформацкага дэмакратычнага ўнутранага ладу неістнаваўшай яшчэ Беларускай Народнай Рэспублікі.

Як „саветчыкаў", так і „незалежнікаў" спарадзіла Вялікая Расейкая Рэвалюцыя, а ня Менск ды Вільня, як здаецца К. Фалькевічу.

У Менску паўстала і зьдзейсьнілася (ў пэўных формах) ідэя беларускай дзяржаўнай незалежнасьці, тым-часам, як у Вільні заўсёды панавала ідэя літоўска-беларускага дэмакратычнага фэдэралізму.

Разглядаць „незалежнікаў" і „саветчыкаў", як нейкія абсолютна-варожыя групы, як гэта робіць Ц. Гартны на страніцах „Полымя", гэта значыць нацягваць ня ў меру голыя гістарычныя факты.

У чым-жа выявілася рэальна гэтая варожасьць?

Хіба ў тым, што Маніфэстам 1-га студня 1919 году Ц. Гартны абвясьціў без абароны законаў нязгодных з ім „незалежнікаў", **падкрэсьліваючы адначасна незалежнасьць** Беларусі, як Соцыялістычнае Дзяржавы?

Як у тактыцы адных, так і ў тактыцы другіх былі свае грахі і абмылкі, шкодзіўшыя рэальна-творчай працы.

Зьезд 1917 году скончыўся разгонам яго, які разгон якраз і спарадзіў няўхільны раскол сярод рэвалюцыйнай беларускай інтэлігэнцыі.

Самі забітыя працоўныя масы Беларусі вельмі доўга жылі ў сацыяльна-нацыянальнай няволі, каб змагчы арганізована рэагаваць на непераможную сілу падзеяў.

К. М.

Ад Рэд. Артыкул друкуецца у дыскусыйным парадку.

што ў Сойме справе далучэньня акраін гарадзкіх да гораду выступаў пасол ад Вызваленьня Санойца, які сказаў, што гэтая справа ёсьць дужа небасьпечна

для польскіх нацыянальных інтарэсаў, бо далучэньне прыгарадных гмін да такіх гарадоў, як Каламыя ці Станіславаў, павялічыла-б працэнт украінцаў у гарадах.

Гэтыя словы можа з гордасьцяй сказаць і кожны заядлы эндэк.

З Польскага Сойму.

На апошнім паседжаньні Сойму было разгледжана шмат дробных справаў. Пасол Жулаўскі (P.P.S.) запрапанаваў, каб дзеяльнасьць цэнтральнага ўраду праф. саюзаў была расьцягнута на ўсю тэрыторыю Польскай Рэспублікі, бо дагэтуль законы аб праф. саюзаў не датычалі Малапольшчы і Ўсходніх Крэсаў. Прапазыцыя прынята. Так-сама прынята сьпешнасьць прапазыцыі аб аблічэньні работніцкіх плат на злотыя і выплаце ў польскіх марках па курсу апошняга дня.

Клюб Ількова зьліквідавауся.

На адным з паседжаньняў камісіі Ількоў (украін. хлібор.) здраднік украінскага народу заявіў, што ён з сваім клюбам далучыўся да клюбу Хіены, у які ўваходзяць усе панскія паслы.

З Соймавых кулуарау.

Сярод паслоў усіх палітычных коляраў адчуваецца жаданьне скончыць гутарку і раз'ехацца да сваіх родных ачагаў. Дадзела дэпутатам грызьціся паміж сабою і не толькі грызьціся, а чуць не даходзіць да кулачных распраў. Пасьля ўтварэньня правіцова-цэнтровага ўраду стычкі левіцы з правіцай яшчэ больш завастрыліся і перашлі ў надзвычайнае напружаньне пад час абгаворанья „наглага ўнёску“ пэпэсаў аб нападзе на пасла Дабравольскага (P.P.S.) у Жырардаве. Эндэк Добія, здаравенны, як цырковы барэц, ужо засучыў было рукавы, каб біцца. І каб хто небудзь каго выцяў, то ня ведама, што было-б. Сойм мог бы перавярнуцца ў арэну фізычнай барацьбы правіцы і левіцы. Да гэтага, аднак пакуль што яшчэ не дайшло.

Маршалак Сойму Ратай на апошнім паседжаньні Конвэнту Сеньораў знайшоў патрэбным адзначыць, што захаваньне паслоў пад час паседжаньняў Сойму ня можа ня выклікаць з яго боку уваг. Ён лічыць, што непрыстойнае захаваньне паслоў выклікае з боку грамадзянства непаважаньне да самага Сойму, як найвысшай Дзяржаўнай Інстытуцыі. З Соймавай Канцэляріі яму даносяць, што жадаючыя пабыць на паседжаньнях Сойму некаторыя грамадзяне і грамадзянкі пытаюцца, ці ня будзе на паседжаньні якой авантуры і ўзалежніваюць да гэтага свае жаданьне быць прысутным. Такім чынам, Сойм перавяртаецца ў якое-сь месца, куды ходзяць, як на забаву. Маршалак прасіў прысутных зрабіць уплывы ў сваіх клюбах, каб паслы захоўваліся на паседжаньнях больш прыстойна.

На тым-жа паседжаньні Конвэнту Сэньёраў вырашана, што Сойм разойдзецца на лета паміж 1 і 5 ліпнем, але ў канцы ліпня і ў пачатку жніўня ізноў зьбярэцца на кароткую сэсію, а пасьля лета зьбярэцца толькі 15 верасьня.

М О.

З усяе Беларусі.

Канфэрэнцыя кабет.

(Астрашыцкі-Гарадок, Менск. пав).

28 мая г. г. у Астрашыцкім-Гарадку адбылася канфэрэнцыя вясковых кабет А.-Гарадзецкай воласьці. На канфэрэнцыі прысутнічала каля 30 кабет-гасьцей з блізкіх вёсак, зацікавіўшыхся канфэрэнцыяй, і каля 15 дэлегатак ад усіх сельсаветаў, прычым многа дэлегатак па прычыне палявых работ не зьявілася. Ня гледзячы-ж на гэты ня вельмі вялікі лік кабет, канфэрэнцыя прайшла з вялікім пасьпехам і бадзёрасьцю.

Першым пытаньнем на павестцы дня было пастаўлена пытаньне аб міжнародным становішчы.

Асаблівую-ж увагу канфэрэнцыя аддала дакладу аб народнай асьвеце. Дэлегаткі канфэрэнцыі ў рэзалюцыі па гэтаму дакладу сказалі: Мы ведаем, што разруха, выкліканая вайной шкодзіла народнай асьвеце. Цяпер-жа, калі мы можам спакойна будаваць сваю гаспадарку, мы павінны заклікаць наша сялянства пакіраваць сілы к таму, каб дапамагчы ўладзе будаваць і пашыраць на вёсцы школы. Гэта ёсьць адно з важнейшых запытаньняў і патрэбаў у будаўніцтве беларускай вёскі.

М.

Непарадак.

У нашай Сьвіслацкай гміне, Ваўкавыскага пав. ёсьць асаднік Горстэк з пад Кракава, надзеляны зямлёй з аднаго з тутэйшых панскіх двароў. Ведама, што асаднікі ў нас натарківаюцца, як тыя пугалы сярод варыва, каб трымаць беларускую вёску ў адпаведным настроі, каб прышчапляць ёй польскасьць.

Вось асаднік Горстэк і засеў у нашай аколіцы ды пачаў сваю дзейнасьць. Двое коней, што атрымаў ад скарбу прапіў; дошкі, цэглы і іншае атрыманае на адбудову — прапіў, зямля ляжала аблогам, аж пакуль сяляне не ўпрасілі аддаць у арэнду. Цяпер прадаець хату і так сама пэўна-ж прапьець. Ды ўрэшце што ён прапьець гэта не наша бяда, але шкада тых мільярдаў, якія асыгновываюцца на ганебную справу асадніцтва, тады як нашы беларускія школы ня маюць урадовага падтрыманьня, а падаткі плацім усё роўна.

Зиога.

Лаварышкі, Віленскага павету.

Наша мястэчка за ўвесь час свайго жыцьця першы раз убачыла вялікае сьвята. На Сьвятоянскі хвэст да нас прыехала з Вільні беларуская трупа і хор. Дзякуючы хлапотам ксяндза пробашча ў яго гумне была зроблена сцэна, на якой нашы сяляне па набажэнстве ў касьцелі ў першы раз убачылі „Птушку Шчасьце“ пьесу Аляхновіча. Недачоты сцэны і залі зґладзілі сваей ігрой артысты. Асабліва вялікую зацікаўленнасьць вызваў балет прытулковых дзяўчатак. За іх ігру публіка наградзіла гучнымі вопляскамі. Пасьля пьескі на сцэну вышла чатыры пары маленькіх танцораў, якія пратанцавалі лявоніху і Юрку. Спэктакль закончыўся пяяньнем беларускіх песьняў пад кіраўніцтвам грам. Стэповіча. Па заканчэньню публіка яшчэ доўга не разыходзілася, а сабраўшыся ў кучкі дзялілася сваімі ўражэньнямі, а некаторыя сьпявалі асобныя куплеты з пьесы. Дай Бог, каб гэткія сьвяты былі часьцей, можа-б тады зьменьшыўся-б у нас лік піўных, а разам з імі паменшыцца можа і пьянства.

Забрэзьзе, Валожынскага павету.

Досіць цікавая гісторыя адбылася тут ў часе выбараў ў гмінную Раду. Паны як вядома, зрабілі свой сьпіс і ўжо хацелі яго прагаласаваць, але адзін разумны чалавек узяў ды напісаў спіс, дзе кандыдатамі былі ўсе сяляне і ні аднаго пана. Усе як адзін галасавалі за гэты сьпіс і выбралі Бакштуновіча з вёскі Філіпінят. Гэта быў першы войт які не сароміўся ў справах з панамі і спаганяў з іх усе падаткі як ні ёсьць, а не ўнясе ў час зараз штраф. Не спадабалася гэта паном, а найгарэй пані Бараноўскай якой ён, Бакштуновіч, не пацалаваў раз ў руку. Вось-жа разгневаная пані піша заяву ў Староства і як заўсёды яе просьбы ўважылі і прыслалі загад зьмяніць войта. Гміна ізноў сабралася і пастанавіла пакінуць Бакштуновіча і надалей войтам. Паны яшчэ раз да Староства пішуць і ўжо прыслалі якогасьці „urzędnika“, які пачаў даводзіць, што Бакштуновіч вар'ят, бо яму некалісь конь галаву папсаваў і г. д., але ня гледзячы на гэтакія абгаварываньні нашага войта, сяляне ізноў пацьвярдзілі папярэднія выбары і „urzędnik“ паехаў нісчым. Што далей будзе, няведама, толькі мы пэўныя, што паны ня супакояцца і будуць турбаваць Староства, а Староства нас.

Р.

З Беларускага Жыцьця.

Уневажаньне мандату. На паседжаньні Sądowej Izby па выбарных справах Найвысшага Суда дня 8 і 22-га чэрвеня, пасьля разгляду пратэсту і сьпешнай прапазыцыі эндэцкіх клюбаў супроць важнасьці мандату пасла Ул. Каліноўскага, было пастаноўлёна на моцы арт. 5-га 103 утт., 3 і 105 ардынацыі выбараў у Сойм уневажыць мандат нашага пасла.

Ул. Каліноўскі быў выбраны ад беларусаў па Беластоцкаму вокругу.

Сэнатар Багдановіч, мандат якога быў апратэстованы, даказаў у Навышэйшым Судзе правідловасьць свайго мандату. Аказываецца, што камісар ураду горада Вільні, які ўнёс пратэст у Найвышэйшы Суд, у часе выбараў сам зацьвердзіў сьпісак кандыдатаў у Сэнат, на якім значыўся і В. Багдановіч. Суд прызнаў пратэст беспадстаўным.

Чаму за ўвесь час працы новага Сойму ні адзін беларускі пасол не зрабіў у Вільні ні аднаго справаздаўчага мітынгу?

Пасол С. Якавюк хадзіў на паклон мітрапаліту Дзянісу, прапануючы яму сваю ўслужнасьць у царкоўных справах. Як хто пасьцеліцца, так і высьпіцца.

Беларускае Грамадзянскае Сабраньне выкінута на вуліцу. 25-га чэрвеня некулькі паліцэйскіх прышлі ў памешканьне Віленскага Беларускага Грамадзянскага Сабраньня і пачалі выкідаць рэчы сэкрэтара Сабраньня, які там жывець, а рэшту рэчаў як сталы і бібліатэкі паліцэйскія запечаталі печаткамі і паставілі варту. Працяг будзе.

Арышт жаунерау — беларусау. У Горадні арыштованы жаўнеры беларусы: К. Сьцепура, Ф. Зьверовіч, А. Мазырко, і М. Шырокі, якіх абвінавачываюць у зносінах з урадам Ластоўскага.

Ахвяры на прэсовы фонд.

Ад Нічыпурэнкі з Выніпегу—5 дал., ад Кандратовіча з Парыжа—45 фран., ад Карабейнікава—15.000 полскіх мар.

Беларусы у Латвіі.

Часопісь „Ластаука“.

У Люцыне вучнямі беларускай гімназіі выдаецца часопісь „Ластаўка“. Вышаў № 1, травень 1923 г. Зьмест: Да Беларускай Моладзі. Я вольны сын неба—верш **Петра Сокала.** Аб песьнях беларускага народу (5 песянь народных Люцынскага павету). Падкурыла—**Лясной Кветкі**. Родная вёска—верш **Якуба Завеі**. Лягенда аб Літоўскай гарэ—**Якуба Завеі**. Хроніка.

Беларуская школа у Латвіі.

Памоцнік дырэктара школьнага дэпартамэнту міністэрства народнай асьветы Заліт абрэвізаваў Краслаўскую беларускую школу, у якой найшоў вучняў з такімі прозьвішчамі: Айспурс, Бэрзіньш, Парнупе. Паварс, Рэннекс, Грывіньш Вагалс, і Курпнекс. Заліт так перапалохаўся гэтага наплыву ў беларускую школу дзяцей з латышскімі прозьвішчамі, што зрабіў спэцыяльны даклад міністру, каб стрымаць беларусізацыю латышоў у межах Латвіі.

Ці праўда гэта, ці не—невядома, але прынамсі гэтак піша газэта „За свабоду“.

Усячына.

Заблутауся.

Польскі міністар Фінансаў Грабскі, абгаварываючы недаўна ў Сойме спадак маркі, казаў:

— Спадак маркі ня мае сувязі з дэпрэцыяцыяй нямецкай валюты, бо Польшча не залежыць ужо гаспадарча ад Нямеччыны.

А 15-га чэрвеня на тым жа самым мейсцы і той самы міністр казаў:

— Апошні спадак польскай валюты спрычыніла гаспадарчая залежнасьць краю ад Нямеччыны.

Бура, створаная чалавекам.

Адзін амэрыканскі прафэсар зрабіў спробу з электрычнасьцяй, павысіўшы яе энэргію да 2.000.000 вольтаў, выладовываючы яе штучнымі пярунамі. Спроба гэтая яму так удалася, што атрымалася зьявішча дужа падобнае да натуральнай буры. Для гэтай пробы было пабудована асаблівае мястэчка, каля якога прафэсар, пры помачы розных інструмантаў, згусьціў хмары, з якіх пачалі мігцець маланкі і біць пяруны ў вежы мястэчка і вышэйшыя будынкі. Пры гэтым ішоў вялікі дождж, як пры звычайнай буры.

Праца у сьвяточныя дні.

Міністэрства працы паведаміла Міністэрства Унутраных Спраў, што паліцыя часта дрэнна разумеіць закон з 18/XII—1919 г. аб часе працы ў гандлю і промыслу і кантралюючы працу ў варштатах і прыватных памешканьнях, дамагаюцц каб і тыя рамесьнікі, што працуюць самі, спынялі працу. Закон гэты адносіцца толькі да работнікаў наёмных. Да рамесьнікаў якія працуюць самі без наёмных памошнікаў гэты закон не падходзе.

Сучаснае.

Прыходзіць селянін у беларускую кнігарню і просіць даць дзеткам пачытаць. Атрымаўшы лемантары і чытанкі селянін шэпча на вуха кнігару: „Скажыце, калі ласка, ці за гэтыя кнігі не арыштуюць часам?“.

Чаму падаець польская марка.

Першае гэта дзеля таго, што марка вельмі капрызная і ніяк ня хоча ісьці ў гару, а другое дзеля таго, што даляр дужа ганарысты і ня мае ніякай ахвоты падаць у ніз.

Урадовая абвестка.

Niniejszem Komisarjat Rządu podaje do wiadomości, iż wszyscy popisowi 1902 r., jak również wszyscy ci pop. 1901, 1900 i 1899, którzy zostali sklasyfikowani do kat. „B“ przy poprzednich przeglądach, którzy z jakichkolwiek bądź powodów nie stawili się do przeglądu w oznaczonym terminie (Ogłoszenie Komisarza Rządu z bnia 5. VI. rb.) Winni się zgłosić do przeglądu w dniu 25 i 26 bm. do P. K. U. Wilno (Jakóba Jasińskiego 12) o godz. 8 i pół. r. popisowi zamieszkali w byłych 1, 2, 3 i 4 Komisarjatach Policji m. Wilna w dniu 25 bm., — w pozostałych w dniu 26 bm.

Niestawienie się w oznaczonych dodatkowych terminach bez poważnych przyczyn będzie uważane jako uchylenie się od obowiązku służby wojskowej i pociągnie za sobą skutki karnę. —

K. Wimbor.
Komisarz Rządu

Рэдактар-выдавец **Я. Лагіновіч**.

Друкарня **Левін і Сын**, Нямецкая 22.